

BURADA İNCELEYİN

(https://www.1kcloud.com/edlv_NQwuR/#1)

ANA SAYFA (HTTP://POLİTEKNİK.DE/ANA-SAYFA/) » SAYI 01
(HTTP://POLİTEKNİK.DE/CATEGORY/POLİTKNİK-SAYI01/) » DUISBURG-ESSEN ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİSTİK ENSTİTÜSÜ DİLBİLİM KÜRSÜSÜ BAŞKANLIĞI'NA SEÇİLEN DR. PHİL. IŞIL ULUÇAM-WEGMANN
İLE YENİ GÖREVİ ÜZERİNE BİR SÖYLEŞİ

Duisburg-Essen Üniversitesi Türkistik Enstitüsü Dilbilim Kürsüsü Başkanlığı'na seçilen Dr. phil. Işıl Uluçam-Wegmann ile yeni görevi üzerine bir söyleşi

1. Işıl Hanım, kuruluşundan bu yana Almanya'da Türkçe öğretmeni yetiştiren ilk ve hala tek olma özelliği taşıyan Türkistik Enstitüsü'nde Dilbilim Kürsüsü Başkanı olarak Ekim ayında yeni görevinize başladınız. Enstitünün kuruluş amacını, gelişimini ve günümüzde nasıl bir değişim içerisinde olduğunu anlatır mısınız?

Duisburg-Essen Üniversitesi Türkistik Bölümü (eski adıyla Türkçe Öğretmenliği Bölümü), Kuzey Ren Vestfalya Eyaleti'nin Essen şehrinde 1995 yılında, Türkçe-Almanca ikidilli ve ikikültürlü çocuk ve gençlere yönelik olarak, kendileri de ikidilli ve ikikültürlü olan öğretmen adaylarını yetiştirmek amacıyla kurulmuş olan bir bölümdür.

Bölümün kuruluş amacına dayalı olarak, bölümümüzdeki dersler ve içerikleri, ikidillilik olgusu ve ikidilli/ikikültürlü hedef kitlenin ihtiyaçları göz önünde bulundurularak yapılandırılmıştır. Sözkonusu derslerde, örneğin ölçünlü Türkiye Türkçesi ve Almanya'da kullanılmakta olan Türkçe, karşılaştırmalı ve betimlemeli dilbilim çalışmalarının temelini oluştururken; çağdaş Türk yazını, Almanya'daki göçmen yazını ve Alman yazını karşılaştırmalı yazınbilim çalışmalarının odağında bulunmaktadır. Dilbilim ve yazınbilim alanlarında olduğu gibi, kültürbilim ve öğretimbilgisi alanlarındaki derslerimiz de, aynı şekilde Almanya'da yaşayan ikidilli ve ikikültürlü öğrencilere yönelik özgün ihtiyaçlar göz önünde bulundurularak yapılandırılmıştır.

Duisburg-Essen Üniversitesi Türkistik Enstitüsü, 2011-2012 kış yarıyılına kadar devlet sınavları ile bitirilmekteydi. 2011-2012 kış yarıyılı itibarıyla Türkistik Enstitüsü, diğer bölümlerde olduğu gibi, Bolonya süreci kapsamında Bachelor/Master sistemine geçiş yapmıştır. Öğretmen yetiştirme yasasına göre, öğretmen olabilmek için ilkece iki ayrı ders dalının okunması öngörülmektedir. Dolayısıyla Türkistik Bölümü'nde okumayı seçerek Türkçe öğretmeni olmak isteyen bir öğrenci, sistemin öngörmüş olduğu belirli ders dalı kombinasyonu olasılıklarından birini seçerek (Türkçe-Matematik, Türkçe-İngilizce gibi), iki ayrı ders dalının öğretmeni olarak mezun olmakta ve bu iki ayrı dalın öğretmeni olarak çalışabilmektedir.

Bölümümüze ilgi son yıllarda giderek artış göstermekte, kayıt yaptıran öğrenci sayısı giderek artmaktadır. Şu an için halen okumakta olan yaklaşık 650 öğrencimiz bulunmaktadır.

Mezun öğrencilerimizin çoğu, Kuzey Ren Vestfalya Eyaleti'nin değişik şehirlerinde görev yapmaktadırlar. Bunun yanısıra Bavyera, Berlin, Hamburg gibi farklı eyaletlere giderek oralarda Türkçe öğretmenliği yapan mezunlarımız da bulunmaktadır. Türkistik Enstitüsü, bugün hala sadece Almanya genelinde değil, Batı Avrupa'da da amaçları, konsepti ve

üstlendiği misyon ile Türkçe-Almanca ikidilli ve ikikültürlü çocuk ve gençlere orta dereceli okullar için, anadili derslerini sunacak öğretmen adaylarını yetiştiren üniversite düzeyinde tek kurum olma özelliğini korumaktadır.

Enstitümüz ilerleyen yıllar içerisinde, Almanya'daki toplumun, iş piyasasının ikidilli ve ikikültürlü bireylere farklı alanlarda da ihtiyaç duyabileceği gerçekliğini göz önünde bulundurarak, farklı bölümlerle işbirliği yaparak yeni oluşumların paydaşı olmuştur. Türkistik Enstitüsü, öğretmen yetiştiren bir bölüm olmanın yanı sıra ayrıca, 2008-2009 kış yarıyılı itibarıyla *Kulturwirt* bölümüyle birlikte eğitim veren bir bölüm olma özelliği göstermektedir. Ekonomi bilimleri, kültürbilim, dilbilim, yazınbilim gibi derslerin sunulduğu *Kulturwirt & Türkistik Bölümü*'nden mezun olanlar, çeşitli uluslararası kuruluşlarda, firmalarda vb. çalışma olanağı bulabileceklerdir.

2. Türkçe öğretmeni olarak bölümden mezun olmuş ve 10 yılı aşkın bir süredir özellikle Kuzey Ren Vestfalya'nın çeşitli bölgelerinde görev yapan Türkçe öğretmenlerini göz önünde bulundurarak, Alman eğitim sisteminde Türkçe öğretmenleri ve Türkçe derslerinin konumu hakkındaki görüş ve beklentilerinizi irdeler misiniz?

Bölümümüz mezunu Türkçe öğretmenleri, ilkece diğer farklı öğretmenlik branşlarındaki meslektaşları ile aynı konumda bulunmakta ve aynı haklara sahip olmaktadır. Hatta bu bağlamda, bizim bölümümüzün mezunu olmayan Türkçe öğretmeni meslektaşlarından daha iyi bir konumda bulunmaktadır. Ancak genel olarak bakıldığında, Almanya'daki Türkçe öğretmenlerinin diğer branşlardaki meslektaşları ile karşılaştırıldığında çok daha farklı yükümlülükleri ve sorunları olduğunu görmekteyiz. Bunları, doğrudan Türkçe derslerine yönelik sorunlar ve ders dışı sorunlar olarak sınıflandırarak betimlemek mümkündür. Öğretmenlerimizin doğrudan Türkçe derslerine yönelik sorunları arasında, ikidilli ve ikikültürlü hedef kitlenin ihtiyaçlarına tam olarak uygun şekilde düzenlenmiş ders kitaplarının bulunmaması, Türkçe derslerinin yapıldığı ortam ve ders saatleri gibi konulardaki sıkıntılar, homojen olmayan gruplarla çalışma zorlukları gibi sorunlar sıralanabilir. Ders dışında ise Türkçe öğretmenlerinin diğer kimi meslektaşlarından ayrılmışan, anadili bilincini geliştirmek, anadili edincinin gelişiminin öğrencinin bilişsel ve kimlik gelişimine olumlu etkisini aktarmak ve bu nedenlerle okullarda Türkçe derslerinin sayısını, kalitesini arttırmaya yönelik çalışmalar yapmak gibi ek sorumlulukları bulunmaktadır. Bu ve benzeri nedenlerden dolayı da, okul yönetimi ve ebeveynler ile sıkı bir bildirişim içerisinde bulunmaları gerekmektedir. Dolayısıyla okullardaki Türkçe öğretmenlerinin tek görevi Türkçe dersi vermekle sınırlı kalmamaktadır. Birçok Türkçe öğretmenin son derece özverili çalıştığını ve kendi koşulları çerçevesinde, var olan sorunlara çözüm aradıklarını ve ürettiklerini biliyoruz. Ancak gerçekçi bakıldığında, bu sorunların çözümü ancak aynı hedefe odaklanmış öğretmen, akademisyen, ebeveyn gibi farklı bireylerin; okul, üniversite, veli dernekleri gibi farklı kurumların bir arada ve süreklilik gösteren uzun soluklu çalışmalarıyla mümkün olabilir. Bu bağlamda, Türkçe öğretmenleriyle sıkı bir işbirliği içerisinde çalışılması; çalıştay, hizmetiçi eğitim, podyum tartışmaları gibi farklı etkinlikler düzenlenmesi ve bunların sonucu ortaya konan soru ve sorunların somut olarak giderilmesine yönelik çalışmalar yapılması, Almanya'da çalışmakta olan Türkçe öğretmenlerine önemli destek sağlayacaktır diye düşünüyorum.

3. Türkistik Enstitüsü'nün kamuoyunda yürütülen dil ve bu bağlamda göçmenlerin eğitsel başarısı tartışmalarına yaklaşımı nedir?

Duisburg-Essen Üniversitesi'nde Türkistik Enstitüsü'nde yapılan derslerde ve çalışmalarda, ikidillilik olgusuna yönelik beklentisi yüksek olan bir yaklaşım temel alınmaktadır. Bu yaklaşıma göre, her iki dilde de gerek sözlü gerekse yazılı bildirişimde, karmaşık becerilerin sergilenmesinde yüksek bir edinc gösteren bireyler *ikidilli* olarak tanımlanmaktadır. O halde bu çerçevede bölümümüzde hedef ilkece, öğrencilerin Almanca ve Türkçede, her iki dildeki dil becerilerinin en yüksek düzeye ulaşacak şekilde geliştirilmesi olmalıdır. Bir başka deyişle hedef, J. Cummins'in eşik kuramı göz önünde bulundurulduğunda, ancak ikinci eşiği aşmış olmanın bireyin bilişsel gelişimine olumlu etkisi olduğu bilgisi göz önünde bulundurulursa, ikinci eşiği aşmış, dilsel ve bilişsel becerileri yüksek *dengeli ikidilli bireylerin* yetiştirilmesi olmalıdır. Dengeli ikidillilik, her iki dili de yüksek yetkinlik düzeyinde, dillerin kullanım bağamlarının ayırt edilerek kullanılabilmesi durumudur. Yüksek yeterlilik düzeyinde dil kullanımı ise, kişilerarası temel bildirişimsel becerilerin geliştirilmesinin ötesinde, akademik bir metni anlayabilmesini veya üretebilmesini sağlayan dil becerilerini, yani bilişsel/akademik dil yeterliliğinin geliştirilmesini zorunlu kılmaktadır.

Sadece, düşündüğünü her iki dilde de yüksek bir edim sergileyerek gerçekleştirebilen, düşüncesini gerekçelendirerek dilselleştirebilen bireyler toplum içerisinde kendilerini var edebilme şansına sahip olmaktadır. Bu hedef duruma ulaşabilmek ise, kısa süreli, kesintiye uğrayan ve hedef kitleye yönelik yapılandırılmamış Türkçe dersleriyle gerçekleştirilemez. O halde, çokdilli ve çokkültürlü bireylerin bilişsel akademik dil yeterliliklerinin yükseltilmesi, öğrenim ortamında daha uzun soluklu bulunmalarını gerektirmektedir. Somut olarak bu, Türkiye kökenli gençlerin lise bitirme oranlarının giderek artması gerekliliğine işaret etmektedir. Hedeflenen gelişmiş dengeli bir ikidillilik için, öğrencilerin ilköğretim, ortaokul ve lise dönemlerini kapsayan süreç içerisinde mümkün olduğunca kesintisiz bir şekilde okullarda Türkçe dersi almaları sağlanmalı ve bu yolla bilişsel akademik becerilerini bu süreç içerisinde içselleştirerek geliştirmelerine olanak sağlanmalıdır. Bilimsel birçok çalışmada ortaya konduğu gibi, Türkçe dersleri sadece anadili edincini geliştirmekle kalmamakta, hem ikinci dilin gelişimine hem de bireyin kimlik gelişimine olumlu yönde etki ederek bireyin içinde bulunduğu çokkültürlü toplumda kendini var edebilme ve özgün bir şekilde gerçekleştirebilme olanağı yaratmaktadır.

Bu nedenle, çokkültürlü ve çokdilli ortamlarda, anadili Türkçenin geliştirilmesi için çalışanların, bilimsel çalışmalar yapmak, Türkçeye yönelik bilgi aktarmak gibi eylemleri gerçekleştirmelerinin yanısıra, çokdilli ve çokkültürlü ortamda anadilinin geliştirilmesinin önemini dile getirerek, dile yönelik tutuma ve dil politikalarına etki etmek gibi bir misyonları da bulunmaktadır.

4. Enstitünün Dilbilim Kürsüsü Başkanı olarak önümüzdeki süreç için belirlediğiniz hedefleri açmalar mısınız?

Türkiye ve Uyum Araştırmaları Merkezi Vakfı'nın (*Stiftung Zentrum für Türkeistudien und Integrationsforschung*) yaptığı geniş kapsamlı araştırma sonucunda 2011 yılında yayımlanan rapor incelendiğinde, Kuzey Ren Vestfalya Eyaleti'nde yaşayan göçmenlerin yaklaşık % 52'sinin okul hayatlarını Almanya'da tamamladıkları görülmektedir. Göçmenlerin halen % 48'sini ilk ve orta dereceli okulları Türkiye'de bitirip gelenler oluşturmaktadır. Ancak zamanla bu sayının, yani ilk ve orta dereceli okulları Türkiye'de bitirip gelenlerin sayısının azalacağı düşünülmektedir. Dolayısıyla sözkonusu Türkçe dersleri olduğunda ilk sorulması gereken sorular, "Kimlerin Türkçesi? Kimler için Türkçe?" olmalıdır. Bu noktada dikkat edilmesi gereken, her ne kadar % 52 oranında yıllar içinde bir artış olacağı tahmin edilse de, hiçbir zaman Almanya'da yaşayan Türkiye kökenli grup, dil edimi, dil edinci vb. açısından homojen bir yapı sergilemeyecektir. Almanya'da doğup büyümüş ikinci kuşakla, yine Almanya'da doğup büyümüş üçüncü, dördüncü kuşak arasında Türkçe dil kullanımına yönelik önemli farklılıklar gözlemlenmesi bu öngörüğü desteklemektedir. Bu nedenle, okullarda Türkçe derslerini yapılandırırken, bu yeni kuşakların okul öncesi ve örgün eğitim aşamalarında her iki dildeki edinç düzeylerinin, eşik girdilerinin betimlenmesi, hedefe yönelik çalışmalar yapılabilmesi açısından son derece büyük önem taşımaktadır.

Yukarıda dile getirilenler açısından bakıldığında, Türkistik Enstitüsü, Türkçenin paydaşı olduğu ikidilli eğitim ortamlarında gerçekleştirilecek eğitim-öğretim çalışmalarına katkıda bulunmak üzere bilişsel ve dilsel beceri eşiklerinin tanımlanmasını sağlayacak çalışmaların içerisinde bulunmalıdır. Bugüne kadar yapılan bilimsel araştırmalar ve çalışmalarla ikidillilik olgusuna, Almanya'da kullanılan Türkçeye ve Türkçe derslerinin yapılandırılmasına yönelik önemli bulgular elde edilmiş ve bu bulgular ışığında sözü edilen alanların nesnesi olduğu uygulama alanlarında önemli gelişmeler sağlanmıştır. Ancak ikidillilik olgusu, dil ve dil dersleri durağan bir yapı sergilememektedir. Dinamik dokuya sahip olgular ise, zaman içerisinde yeni birçok soruyu beraberinde getirmektedir. Dolayısıyla Türkistik Enstitüsü'nün bu bağlamda açıklık kazandırılmasını hedeflediği, yepyeni araştırma soruları bulunmaktadır. Yapılması hedeflenen bu araştırmalarda, enstitünün daha çok dışarıya açılarak, örneğin Batı Avrupa'da aynı ya da benzer sorular çerçevesinde çalışan kurumlara birlikte araştırmalarını yürütmesi önem kazanmaktadır. Çünkü sözgelimi Fransa, Hollanda ya da Danimarka'da yaşamakta olan Türkiye kökenli meslektaşlarımızla birçok konuda aynı sorulara yanıt aramaktayız; farklılık gösteren soru ve sorunlarımız yanında benzerlik gösterenlerin sayısı az değildir. Bu bağlamda enstitümüzün de içinde bulunduğu yeni girişimler bulunmaktadır.

Hedef, enstitümüzün, *Avrupa'da ikidillilik ve ikidilli eğitim ortamlarında Türkçe* üzerine yapılacak uzun soluklu bilimsel araştırmalarda ve uygulamaya yönelik çalışmalarda -örneğin Türkçe öğretmenleriyle birlikte- etkin bir şekilde yer alması olmalıdır.

Türkistik Enstitüsü, kamuoyunda her zaman bu toplum içerisinde yaşayan çocuk ve gençlerin anadillerindeki gelişimlerine bağlı olarak eğitimdeki başarılarının artacağı yönündeki görüşleri desteklemiştir. Son yıllarda bu konularda farklı bilim alanlarında yapılan çalışmaların sonuçları da, bu yöndeki yaklaşımın gerçekçi olduğunu ortaya koymaktadır.

PoliTeknik Yayın Kurulu olarak sizlere yeni görevinizde başarılar diliyoruz.

Teşekkür ederim. Ben de bu vesileyle sizlere, yeni oluşum sürecinizde başarılar dilerim.

« önceki

(<http://politeknik.de/460/>)
goec-
koekenli-
oegretmenler-
nurten-
karakas-alice-
salomon-
yueksekokulu/)
(<http://politeknik.de/almanyada-goec-koekenli-oegretmenler-nurten-karakas-alice-salomon-yueksekokulu/>)

sonraki »

(<http://politeknik.de/460/>)
Göç ve Mültecilerden
Sorumlu Devlet Bakanı
Aydan Özoğuz
(<http://politeknik.de/460/>)